

SOTILASLAINVALMISTELUKOMITEA 1918—1919

Piirteitä sen jäsenistöstä, toimintatavoista ja työntuloksista¹

Perustaminen

Valkoinen armeija, josta muodostui itsenäisen Suomen armeija, syntyi kevättalvella ja keväällä 1918 hetken tarpeista ilman johdonmukaista suunnitelmaa, joten sodan jälkeen kaikenpuolinen sotaväkeä koskeva lainsäädäntötyö oli edessä, etenkin kun Suomella ei ollut omaa armeijaa viiteentoista vuoteen. Autonomian ajan asevelvollisista vuoden 1878 lain nojalla muodostettu armeija oli lakkautettu ns. ensimmäisen sortokauden aikana.²

Sodan päätyttyä 27. 5. 1918 nimitettyyn J. K. Paasikiven voimakkaasti Saksaan orientoituneeseen senaattiin valittiin senaattoriksi ja sotaministeriksi kenraalimajuri Wilhelm Thesleff, joka kannatti sotalaitoksen kehittämistä saksalaisten sotilasasiantuntijoiden avulla. Valinta aiheutti kenraali Mannerheimin, valkoisen armeijan ylipäällikön, eron. Sota-asiaintoimituskunta perustettiin virallisesti asetuksella 14. 6. 1918. Tätä ennen sotilashallintoa oli organisoitu, sodanaikaisen päämajan ohella, jo sisäasiaintoimituskunnan alaisuudessa.³

Heinäkuun lopulla, 26. 7. 1918, totesi sota-asiaintoimituskunta kirjelmässään oikeustoimituskunnalle, että sotalaitoksen ja armeijan uudeleen muodostamisen yhteydessä on osoittautunut välttämättömäksi asettaa sotilas- ja yleensä sotalaitosta koskevat lait perinpohjaisen tarkistuksen alaisiksi. Tehtävä oli uskottu toimituskunnan oikeudellisen osaston tehtäväksi, jota varten asiantuntijana osastoon oli kutsuttu Preussin sotaministeriön oikeusosastossa palveleva majuri Barthold. Koska mainittu työ oli erittäin kiireellistä, ja koska oikeudellisella osastolla ei ollut käytettävissään lainvalmistelutyöhön perehtynyttä lakimiestä, pyysi sota-asiaintoimituskunta, että oikeudellisen osaston päällikön (everstiluutnantti Ingelbergin) käytettäväksi toistaiseksi eli 1. 1. 1919 asti määrättäisiin lainvalmistelukunnan jäsen, lakitieteen tohtori Bertel Sjöström.⁴

Säilyneissä lähteissä ei kuitenkaan näy merkkejä Sjöströmin nimittämisestä tai hänen toiminnastaan kyseisessä tehtävässä sota-asiaintoimituskunnassa.⁵ Näyttääkin siltä, että oikeustoimituskunnassa, jonka päällikkönä toimi nuorsuomalainen Onni Talas ja yleisemmin senaatinkin piirissä päädyttiin tulokseen, ettei yhden miehen nimittäminen oikeudellisen osaston avuksi ollut riittävä toimenpide ja ryhdyttiin suunnittelemaan laajempaa elintä lakiesitysten valmistamiseksi. Elokuun alussa 1918 sota-asiaintoimituskunnassa nimittäin valmistettiin suunnitelma erityisen, väliaikaisen sotilaslainvalmistelukunnan perustamisesta.

Oikeudellisen osaston sota-asiaintoimituskunnan päällikölle esittelysissä ehdotuksessa ehdotettiin, että sotilaslainvalmistelukuntaan tulisi kuulumaan neljä lainvalmistelutyöhön perehtynyttä lakimiestä ja kaksi edustajaa sekä sota-asiaintoimituskunnasta että yleisesikunnasta. Tämän väliaikaisen elimen tulisi valmistaa sotalaitosta ja armeijaa koskevat lait ja sen tulisi työskennellä kahdella osastolla. Jäsenille ehdotettiin päiväpalkkioksi 50 markkaa ja työn suunniteltiin kestävän noin kolme kuukautta eli noin marraskuun puoliväliin 1918. Lainoppineiksi jäseniksi ehdotettiin senaattoreja Julius Grontenfelt ja F. O. Lilius sekä hallintoneuvos Filip Grönvallia ja hovioikeudenasesessori Onni Heinonkoskea. Sota-asiaintoimituskunnan edustajiksi ehdotettiin puolestaan saksalaisista majuri Karl Freytagia ja sota-asiaintoimituskunnan oikeudellisen osaston päällikköä, everstiluutnantti Hjalmar Ingelbergiä. Yleisesikunnan jäsenten nimet olivat toistaiseksi auki.⁶

Kenraalimajuri Thesleff ei kuitenkaan hyväksynyt lainvalmistelukunnan muodostamista tavallaan kokopäivätoimiseksi elimeksi vaan muutti sen komiteamuotoiseksi. Senaatti hyväksyi 16. 8. 1918 sotilaslainvalmistelukomitean perustamisen Thesleffin ehdottamassa muodossa.⁷

Komitean jäsenet

Vaikka sotilaslainvalmistelukunnasta tulikin -komitea, ei sen perusmuotoon (kaksi osastoa, yhteensä kahdeksan jäsentä) puututtu. Sen tehtävä, sotalaitosta ja armeijaa koskevien lakien valmistelu, täsmentyi käsittelemään myös laivastoa koskevat lait, millä tosin ei tullut olemaan käytännössä merkitystä, sillä erikoisesti laivastoa koskevia lakiesityksiä ei komitea valmistanut. Komitean työskentelylle ei nyt myöskään asetettu

minkäänlaista määräaikaa.⁸

Komitean neljäksi lakiasiantuntijaksi tulivat jo edellä mainitut senaattorit Julius Grotenfelt ja F. O. Lilius, hallintoneuvos Filip Grönvall ja hovioikeudenasessori Onni Heinonkoski. Sen sijaan alunperin ehdotettu saksalainen majuri Freytag ei tullut komitean jäseneksi vaan sotaministeriön edustajiksi kenraalimajuri Thesleff nimitti eversti M. H. A. Spåren ja everstiluutnantti Hjalmar Ingelbergin. Yleisesikunnan edustajiksi Thesleff nimitti puolestaan eversti H. H. Brummerin ja majuri Erik Heinrichsin.⁹

Komitean puheenjohtajaksi nimitettiin senaattori, 2. 8. 1918 korkeimman oikeuden oikeusneuvokseksi määrätty Julius Grotenfelt.¹⁰ Aiemmin hän oli toiminut mm. lainvalmistelukunnan ensimmäisen osaston nuorempana jäsenenä vuosina 1893—1900 ja sen jälkeen vanhempana jäsenenä vuoden 1905 joulukuuhun saakka. Toimittuaan välillä prokuraattorina Grotenfelt tuli lainvalmistelukuntaan nuoremmaksi jäseneksi vuosiksi 1908—10. Hän oli myös valtiopäiväedustaja aatelissäädystä vuosina 1888—1906 ja ruotsalaisen kansanpuolueen edustajana 1910—13. Huhtikuussa 1917 hänet kutsuttiin senaattoriksi ja senaatin oikeusosaston jäseneksi, jolle tehtävälle korkeimman oikeuden oikeusneuvoksen tehtävä oli suoranaista jatkoa. Grotenfeltin valintaan, hänen korkean lainoppineisuutensa lisäksi, näyttää vaikuttaneen hänen erikoistumisensa rikoslakiin. Hän oli vuonna 1913 julkaissut rikoslain kommentaariateoksen ja autonomian aikana hän oli osallistunut sotaväen rikoslain valmisteluun, mikä tuli olemaan eräs sotilaslainvalmistelukomitean tärkeimmistä tehtävistä, ja hän oli myös julkaissut aihetta käsittelevän artikkelin vuonna 1887.¹¹

Grotenfeltin tavoin senaattori Frans Oskar Liliuskin oli kutsuttu huh-tikuun alussa 1917 senaattoriksi ja senaatin oikeusosaston jäseneksi ja hänkin jatkoi korkeimman oikeuden oikeusneuvoksena elokuusta 1918. Lilius oli aiemmin toiminut mm. lainvalmistelukunnan toisen osaston nuorempana jäsenenä vuosina 1907—13 ja nuorsuomalaisena kansanedustajana 1911—17.

Hieman aiemmin (26. 7. 1918) hallintoneuvokseksi, korkeimman hallinto-oikeuden jäseneksi nimitetty Filip Grönvall toimi samalla myös lainvalmistelukunnan vanhempana jäsenenä, jossa toimessa hän oli ollut lokakuusta 1917 alkaen. Aiemmin hän oli toiminut vuoden 1912 alusta lainvalmistelukunnan ensimmäisen osaston nuorempana jäsenenä aina

lainvalmistelukunnan lakkauttamiseen 1914 saakka. Grönvallin valintaan vaikutti varmastikin se, että hän oli jo ennen komitean perustamista mukana sota-asiaintoimituskunnassa laatimassa ehdotusta uudeksi asevelvollisuuslaiksi.¹²

Nuorin neljästä lainoppineesta oli Viipurin Hovioikeuden asessori Onni Heinonkoski. Valmistuttuaan 1908 varatuomariksi hän oli ehtinyt toimia asianajajana, Helsingin toisena kaupunginviskaalina ja Viipurin hovioikeuden asessorina joulukuusta 1913 toukokuuhun 1917, notaarina joulukuuhun 1917 ja sen jälkeen jälleen asessorina.

Sotilashenkilöistä eversti Maximilian Hugo Adolf Spåre oli toiminut 14. 6. 1918 perustetun sota-asiaintoimituskunnan yleisen sota-asiainosaston vt. päällikkönä. Suomen vanhassa (vuoteen 1905 mennessä kokonaan lakkautetussa) armeijassa koulutuksensa saanut Spåre oli ehtinyt toimia mm. poliisimestarina (Porissa 1913—14 ja Viipurissa 1917—18) ja maailmansodan aikana Venäjän armeijan intendentin apulaisena 1915—17. Yleisen sota-asiainosaston päällikkönä Spåre ei ehtinyt vuonna 1918 toimia kuin vajaat neljä kuukautta, sillä 10. 12. 1918 hänet nimitettiin toimituskunnan muututtua sotaministeriöksi sen intendenttiosaston päälliköksi.

Sota-asiaintoimituskunnan toinen edustaja, everstilutnantti Hjalmar Ingelberg oli puolestaan saanut sotilaskoulutuksensa Venäjällä. Sotilaskoulutuksen lisäksi hänellä oli myös lakimieskoulutus. Vuonna 1914 hänet otettiin Turun Hovioikeuden auskultantiksi. Lakimieskoulutuksensa vuoksi Ingelberg nimitettiin 14. 6. 1918 perustetun sota-asiaintoimituskunnan oikeudellisen osaston vt. päälliköksi, jonka yhteyteen lainvalmistelukomitea sitten elokuussa perustettiin, kuten on jo mainittu. Kun joulukuussa 1918 sotilashallinnon organisaatiota muutettiin ja mm. oikeudellinen osasto lakkautettiin ja sen lainvalmisteluun liittyvät tehtävät siirrettiin sotaministeriön keskusosaston alaisuuteen, nimitettiin Ingelberg keskusosaston päälliköksi.¹³

Yleisesikunnan edustajista eversti Brummer oli saanut Ingelbergin tavoin sotilaskoulutuksensa Venäjällä. Sen jälkeen hän oli toiminut mm. Suomen valtiosihteerin virastossa ja kenraalikuvernöörin kansliassa. Suomen armeijan palvelukseen hän tuli 8. 5. 1918 ja toimi aluksi Helsingin käskynhaltijan esikuntapäällikkönä. Heinäkuussa hänet nimitettiin yleisesikuntaupseeriksi ja hän toimi yleisesikunnan koulutusosaston päällikkönä.

Toinen yleisesikunnan upseereista oli majuri Axel Erik Heinrichs. Hän oli saanut jääkärikoulutuksen Saksassa vuosina 1915—17. Valkoiseen armeijaan Heinrichs liittyi 11. 2. 1918 ja hän toimi Jääkäripataljoona 7:n komentajana. Sodan jälkeen hänet nimitettiin yleisesikunnan järjestysoaston päälliköksi. Joulukuun 1918 uudelleenorganisoinnin yhteydessä hänet Spåren jälkeen nimitettiin sotaministeriön yleisen sota-asainosaston päälliköksi.

Komitea sotalaitosorganisaatiossa

Sotilaslainvalmistelukomitea perustettiin siis sota-asiaintoimituskunnan oikeudellisen osaston yhteyteen tai tarkemmin sen sota-oikeudellisten asioiden toimiston (0.1:n) avuksi. Käytännössä komitean asema oli varsin irrallinen, vaikka sota-oikeudellisten asioiden toimiston tehtäväkuva, johon palaan hieman myöhemmin, määräsikin myös mitä lakiesityksiä komitea valmisti. Esimerkkinä mainittakoon, että sota-asiaintoimituskunnan päällikön kenraalimajuri Thesleffin määrätessä, että kaikki hänelle esiteltävät asiat tulee suorittaa oikeudellisen osaston kautta, hän erikseen mainitsi myös komitean kuuluvan tähän joukkoon.¹⁴

Joulukuussa 1918 sotalaitoshallinto organisoitiin siis uudelleen. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun maan poliittinen johto oli vaihtunut, kun saksalaissuuntaus oli kärsinyt haaksirikon Saksan antautuessa syksyllä 1918. Korkeimman vallan hoitaja P. E. Svinhufvud ja J. K. Paasikiven senaatti erosivat. Uusi hallitus oli Lauri Ingmanin johtama. Se oli edelleen monarkistienemmistöinen, joskin lievemmin kuin edeltäjänsä. Joulukuun puolivälissä valittiin kenraali Mannerheim valtiohoitajaksi. Sotaministeriksi Ingmanin hallitukseen tuli Mannerheimin luottamusmies, Rudolf Walden.

Organisaatiomuutoksen yhteydessä oikeudellinen osasto lakkautettiin ja 0.1:n tehtävät siirrettiin sotaministeriön keskusosaston alaisuuteen, jonne perustettiin oikeudellinen toimisto (K.2.). Ingelbergistä tuli keskusosaston päällikkö. K.2:n päälliköksi taas nimitettiin varatuomari, majuri Onni Hämäläinen. Sotilaslainvalmistelukomitea toimi tämän jälkeen K.2:n yhteydessä.¹⁵

Työtavoista ja tehtävistä

Komitean työtavoista ei ole säilynyt lähteitä, eikä juuri sen työstäkään, paitsi osa sen valmistamista lakiesityksistä.¹⁶ Kun komitea perustettiin 16. 8. 1918, niin se kokoontui ensimmäisen kerran 2. 9. 1918. Viimeisen kerran se kokoontui toukokuun lopulla 1919.¹⁷ Tänä aikana se valmisti kuusi lakiesitystä, mikä osoittaa, että kyseisillä esityksillä oli kiire ja ettei komitea myöskään hidastellut esitysten valmistamisessa. Joskin on muistettava, että osa esityksistä oli vain välttämättömillä korjauksilla varustettuja autonomian ajan sotalaitoslakeja.

Komitean tehtävät määräytyivät 0.1:n tehtävien mukaan. Toimituskunnan työjärjestyksessä 17. 7. 1918 todettiin luettelomaisesti 0.1:n tehtäviksi: ”Sotilas-Oikeus-laitos; sotilasrikoslain valmistaminen; sotilaskurinpitolain valmistaminen; valituslakiehdotus; rangaistuksen täytäntöönpanoehdotus; sotilashenkilöiden avioliittoasiat ja lakien, asetusten ja ohjesääntöjen valmistelu ja esittely Eduskunnalle, Senaatille ja toimituskunnan päällikölle”.¹⁸ Avioliittoasioihin komitea ei kuitenkaan puuttunut. Lisäksi ohjesääntöjen valmistamista varten oli olemassa myös erillinen komitea.¹⁹

Ensimmäiset lakiesityksensä komitea sai valmiiksi esiteltäväksi sota-asiaintoimituskunnalle viimeistään 6. 11. 1918. Ne olivat ehdotus sotaväen uudeksi rikoslaiksi ja ehdotus laiksi sotatuomioistuinista ja oikeudenkäynnistä niissä.²⁰ Komitean puolesta nämä ehdotukset olivat valmiit jo 8.10. eli hieman yli kuukauden ensimmäisen kokouksen jälkeen, sillä ehdotukset lähetettiin tarkastettaviksi armeijan, laivaston ja yleisesikunnan päälliköille.²¹

Marraskuun 6. päivänä oli valmis myös ehdotus laiksi sotaväen kunnia- ja sotatuomioistuinista.²² Tätä lakiehdotusta oli komiteassa valmistelemaan myös saksalainen kapteeni Dieskau, joka lokakuussa 1918 mainitaan komitean jäseneksi, tosin vain väliaikaisesti siihen komennetuksi, sillä yleisesikunnan päällikön toimen hoitaja, saksalainen eversti v. Redern kiirehti 9. 10. 1918 Dieskaun komentamista takaisin yleisesikuntaan.²³

Komitean seuraavat lakiehdotukset valmistuivat lähetettäväksi sotaministeriölle 23. 1. 1919. Ne olivat ehdotus laiksi sotaväen majoituksesta ja asetus lähemmäksi määräyksiksi samasta asiasta sekä vastaavat ehdotukset sotaväen kyydityksestä.²⁴ Ainakin majoituslakia oli komiteassa valmisteltu toiminnan alkamisesta lähtien, sillä hovioikeudenasesessori Hei-

nonkoski pyysi jo 6. 9. 1918 eri kaupunkien majoituslautakunnilta tietojen kyseessä olevasta asiasta.²⁵

Huhtikuun 17. päivänä komitea lähetti sotaministeriölle ehdotuksensa laiksi sotavoiman saatavista rauhanaikaisista luontoissuorituksista ja ohjesääntöehdotuksen samasta asiasta.²⁶ Se liittyi olennaisesti yhteen majoitus- ja kyydityslakiehdotusten kanssa.²⁷

Viimeisen ehdotuksensa komitea lähetti siis 31. 5. 1919, kuten on jo mainittu. Se oli ehdotus asetukseksi, joka sisälsi lähempiä määräyksiä sotatuomioistuinten ja oikeudenkäynnistä niissä.²⁸ Täten komitea oli kaiken kaikkiaan valmistanut kuusi lakiesitystä, joihin kolmeen lisäksi asetuksen tarkemmista määräyksistä ja yhden ohjesäännön. Muita lakiesityksiä komitea ei valmistanut. Lähteiden puuttuessa jää kuitenkin avoimeksi, valmistiko komitea edellä mainittujen lisäksi pienempimuotoisia säännöksiä.²⁹ Osittain kysymys jää avoimeksi sen takia, ettei lähteistä käy ilmi, mitkä komitean osastojen tehtävät olivat, sillä sehän jakaantui, kuten mainitsin, kahteen osastoon. Jäsenistön jakautuminen osastoihin on kuitenkin selvinnyt.

Everstilutnantti Ingelberg nimittäin toteaa marraskuun alussa 1918 vastatessaan sotaministeriön yleisen sota-asiaosaston kirjelmään, joka koskee armeijan ”soitannonoppilaita”, että lainvalmistelukomitean toisen osaston tehtävänä on mm. kurinpidollisten rangaistussääntöjen laatiminen ja että tähän toiseen osastoon kuuluisivat oikeusneuvos Lilius ja eversti Späre.³⁰ Täten ensimmäiseen osastoon kuuluisi komitean kahdeksasta jäsenestä kaikkiaan kuusi.

Kun asessori Heinonkoski oli valmistelemassa lakeja majoituksesta, kyydityksestä ja rauhanaikaisista luontoissuorituksista, ja kun nämä lakiesitykset liittyivät läheisesti yhteen, merkitsee tämä, että ne käsiteltiin ensimmäisellä osastolla. Kolmen muun lakiesityksen kohdalla on epäselvempää. Vaikka sotaväen rikoslakiin sisältyikin kurinpidollisiksi rangaistussäännöksiksi katsottavia osia, on silti oletettavampaa, että se kuin myös muut kaksi lakiesitystä valmistettiin ja käsiteltiin ensimmäisellä osastolla. Näin siitäkin syystä, että rikoslakiesitys oli komitean työläimpiä tehtäviä ja kun kyseessä olevaan lainsäädännönalaaan erikoistunut oikeusneuvos Grotenfeltkin oli ensimmäisen osaston jäsen.³¹ Tulkinnaan on siis suhtauduttava varovaisuudella, mutta mikäli se pitäisi paikkansa, olisi toinen osasto tällöin lähinnä pienempimuotoisia säännöksiä käsittelevä elin.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että komitea valmisti esityksensä suhteellisen nopeasti. Nopeasti toimivat myös hallitukset ja valtiopäivät, sillä kaikki komitean valmistamat ehdotukset hyväksyttiin, enemmän tai vähemmän muutettuina, viimeistään jo vuoden 1919 valtiopäivillä.

Lähdeviitteet

1. Artikkelin on laadittu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston toimeksiannosta lainvalmistelukunnan 100-vuotishistoriaprojektin yhteydessä.
2. Ks. tarkemmin Ohto Manninen, Kansannoususta armeijaksi. Helsinki 1974.
3. Martti V. Terä — Vilho Tervasmäki, Puolustushallinnon perustamis- ja rakentamisvuodet 1918—1939. Puolustusministeriön historia I. Sotatieteen laitoksen julkaisuja XIII. Helsinki 1973 s. 20—39.
4. Sota-asiaintoimituskunnan kirjelmä oikeustoimituskunnalle 26. 7. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan keskusosaston toimisto 1:n (K.1:n) konsepteja. Sota-arkisto (SA) Vanhat reversaalit 2201 A 6/Z 7.
5. Kirjelmä on saapunut oikeustoimituskunnalle 27. 7. 1918 ja merkitty Ad acta 5. 9. 1918. Ks. Senaatin oikeustoimituskunnan kirjeasiaindiario 1918 Valtionarkisto (VA) 414/Aa 28. Sen aiheuttamista toimenpiteistä ei ole säilynyt merkkejä, mikä tukee sitä, että suunnitelmat sotilaslainvalmistelukomitean perustamiseksi olivat vaihtoehto Sjöströmin määräämiselle. Miksi Sjöström jäi kokonaan pois sitten perustetusta lainvalmistelukomiteasta (ks. s. 4) jää kuitenkin avoimeksi kysymykseksi.
6. Konsepti luettelosta asioista, jotka esitellään sota-asiaintoimituskunnasta raha-asiaainvaliokunnalle 14. 8. 1918, jossa Thesleffin merkinnät muutoksiksi. Sota-asiaintoimituskunnan K.1:n esiteltäviä asioita SA Vanhat reversaalit 2201 A 6/Z 3. Senaatin talousosaston raha-asiaainvaliokunnan pöytäkirjoja ja päätösluettelo tältä ajalta ei ole säilynyt.
7. Sama. Senaatin talousosaston pöytäkirja 16. 8. 1918. Muodostettu elin ei siis ollut lainvalmisteluKUNTA, kuten puolustusministeriön historian ensimmäisessä osassa todetaan, vaan -KOMITEA. Terä — Tervasmäki mts. 69. Virheellinen nimitys esiintyy myös Suomen Virallisen Tietotoimiston uutisessa, ks. esim. Uusi Suomi 17. 8. 1918. Tästä se kulkeutui kuitenkin Sotahistoriallisessa toimistossa vuonna 1929 laadittuun muistioon puolustushallinnon kehittämisen alkuvaiheiden historiasta, jota puolustusministeriön historiassa on käytetty sitten lähteenä. Sotahistoriallisen toimiston arkisto SA T 20254/3. Komitean aloitettua työnsä sen jäsenistöstä julkaistiin uutinen, ks. Uusi Suomi 3. 9. Siinä nimitys oli jo oikea.
8. Tämän tarkemmin ei komitean tehtävää määritely. Senaatin talousosaston ptk. 16. 8. 1918. Ks. myös sota-asiaintoimituskunnan kirjekonsepti komitean jäsenille 16. 8. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan K.1:n esiteltäviä asioita SA Vanhat reversaalit 2201 A 6/Z 3.
9. Samat. Mainittakoon, että palkkaukseltaankin elin oli komiteanmuotoinen. Senaatin talousosaston päätöksen 22. 7. 1918 mukaisesti Helsingissä kokoontuvan valtion komiteain puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot olivat sellaiset, että Helsingistä kotoisin oleva puheenjohtaja sai 35 markkaa ja jäsen 25 markkaa päivässä. Muualta kotoisin oleva puheenjohtaja sai vastaavasti 50 markkaa ja jäsen 35 markkaa päivässä. Senaatin talousosaston ptk. 22. 7. 1918.

10. Tässäkin kohtaa puolustusministeriön historiassa on virhe, sillä siinä mainitaan komitean puheenjohtajaksi hallintoneuvos Grönvall. Ks. Terä — Tervasmäki, Mts. 69.
11. Ks. Julius Grotenfelt, Bidrag till tolkningen af § 28 i strafflagen för finska militären. Tidskrift utgifven af Juridiska Föreningen i Finland n:o 23. Helsingfors 1887. Mainittakoon, että vuonna 1920 hän julkaisi artikkelin sotatuomioistuimista, josta sotilaslainvalmistelukomitea teki myös lakiesityksen. Ks. Julius Grotenfelt, Om den militära domsrätten å ort, som förklarats i krigstillstånd. Tidskrift utgifven af Juridiska Föreningen i Finland n:o 56. Helsingfors 1920 s. 141—149.
12. Tämän vuoksi hän mm. oli vuoden 1918 valtiopäivien sotilasasiainvaliokunnan asiantuntijana sen käsitellessä asevelvollisuuslakia. Ks. 1918 Valtiopäivät sotilasasiainvaliokunnan ptk:t.
13. Ks. s. 7—8.
14. Thesleffin käsky n:o 138a O. 1. 1918 otettavaksi Käskylehteen 13. 9. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan sota-oikeudellisten asioiden toimiston (0.1:n) asiakirjat SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 11. Mainittakoon, että oikeudellisen osaston toinen toimisto (0.2) oli nimeltään eläke-, elinkorko ja huolenpitoasiain toimisto.
15. Käsky ministeriön sisäisen työnjaon uudestijärjestelystä 6. 12. 1918. Sotaministeriön kirjelmä n:o 599/18.K.1. Sota-asiaintoimituskunnan sota-oikeudellisten asioiden toimiston (0.1:n) asiakirjat SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 12.
16. Komitea ei valmistanut yhtenäistä mietintöä, vaan useita lakiesityksiä, joista osa on säilynyt 0.1:n tai K.2:n arkistoissa. Ne sisältävät lakiesityksen lisäksi yleensä vain lyhyen lähetekirjelmän, mutta ei esimerkiksi perusteluja esitykselle tai tietoja komitean yksi- tai erimielisyydestä. Myöskään komitean istunnoista ei ole säilynyt pöytäkirjoja, niitä tuskin tehtiinkään.
17. Ensimmäisestä kokouksesta ks. Uusi Suomi 3. 9. 1918 ja sota-asiaintoimituskunnan kirjekonsepti komitean jäsenille 16. 8. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan K.1:n esiteltäviä asioita SA Vanhat reversaalit 2201 A 6/Z 3.
Komitean viimeinen esitys on päivätty 31. 5. 1919. Ks. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SA T 4714b/13. Lisäksi Heinonkoski määrättiin 21. 5. 1919 toisiin tehtäviin eli oikeusneuvos O. Hj. Granfeltin kanssa laatimaan ehdotusta ehdotukseksi oikeudenkäyntilaitoksen uudistamiseksi. Ks. Valtioneuvoston ptk. 21. 5. 1919. Mitään hallinnollista päätöstä komitean työn lopettamisesta ei ole tehty. Ilmeisesti se sai yksinkertaisesti sille asetetut tehtävät suoritetuksi. Komiteahan ehti sentään toimia lähes yhdeksän kuukautta, kun (tosin kokopäivätoimista) lainvalmistelukunnan perustamista suunniteltaessa sen toimiajaksi ehdotettiin kolmea kuukautta.
18. Sota-asiaintoimituskunnan kirjaamon arkisto SA T 4360/6.
19. Sotaministeriön keskusosaston arkisto Sark 2118 (T 4714b/9).
20. Komitea ei voinut valmistaa esitystä uudeksi asevelvollisuuslaiksi, minkä käsitelyn puolustusministeriön historian ensimmäisestä osasta saa, ks. Terä — Tervasmäki, mts. 69, sillä esitys siitä esiteltiin senaatin talousosastolle jo samana päivänä, kun sotilaslainvalmistelukomitea perustettiin. Ks. Senaatin talousosaston ptk. 16, 8. 1918. Komitean nämä ehdotukset eivät ole säilyneet 0.1:n tai K.2:n arkistoissa, joista muut komitean esitykset ovat löydettävissä. Joka tapauksessa nämä esitykset annettiin ennen ehdotusta laiksi kunniatuomioistuinten, sillä niiden vastaanottonumerot oikeudellisessa osastossa ovat aikaisemmat. Sotaväen rikoslakiehdotuksen sisältöä ei voi täysin edes päätellä hallituksen esityksestä, sillä esitys oli välillä ministerioliokunnassa tarkastettavana, jossa siihen tehtiin erinäisiä muutoksia. Valtioneuvoston ptk:t 3. 12. ja 18. 12. 1918. Mainittakoon, että korkein oikeus, jonka oli annettava lausuntonsa komitean esitykseen, löysi siitä huomauttamista kymmenen lius-

- kan verran. Ks. Suomen eduskunnan lakivaliokunnan kirjelmä n:o 14 7. 2. 1919 sotaministeriölle, jonka liitteenä KKO:n lausunto on. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4714 b/10). Myöskään ehdotusta laiksi sotatuomioistuinten ja oikeudenkäynnistä niissä ei voi suoraan päätellä hallituksen esityksestä, ks. Valtioneuvoston ptk. 24. 1. 1919.
21. 0.1:n kirjelmät n:ot 209—211 0.1. 1918 armeijan, laivaston ja yleisesikunnan päällikölle. Sota-asiaintoimituskunnan 0.1:n asiakirjat SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 11.
 22. Tämä ehdotus on säilynyt. Sotilaslainvalmistelukomitean virkakirje n:o 2 sota-asiaintoimituskunnalle 6. 11. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan 0.1:n asiakirjoja SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 11. Yhteensä 17 lehteä. Tästä ehdotuksesta KKO totesi lausunnossaan, ettei sillä ole esitykseen huomauttamista, sillä se perustui pääasiallisesti lainvalmistelukunnan vuonna 1896 laatimaan ehdotukseen. Suomen eduskunnan lakivaliokunnan kirjelmä n:o 14 7. 2. 1919 sotaministeriölle, jonka liitteenä KKO:n lausunto on. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4714 b/10).
 23. Thesleffin vastauskirje 15. 10. 1918 n:o 235.0.1.1918 v. Redernin kirjeeseen 9. 10. 1918 n:o 1394. Myös v. Redernin kirje on tässä. Sota-asiaintoimituskunnan 0.1:n asiakirjat SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 11.
 24. Sotilaslainvalmistelukomitean kirje sotaministeriölle 23. 1. 1919, johon liittyvät lakiesitykset. 39 lehteä. Sisältää molemmat lait. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4714 b/9).
 25. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4741 b/9). Sisältää myös asiakirjoja lain laadinnasta, ja mm. n. 30-sivuisen katsauksen majoitusta ja sotilaskyyditystä koskevan lainsäädännön kehitykseen, joka lienee Heinonkosken laatima. Mainittakoon, että hän julkaisi vuonna 1920 selityksellä varustettuna valikoiman ko. laeista. Ks. Lait sotilasmajoituksesta ja sotilaskyydityksestä (Toim. Onni Heinonkoski) Otavan asetuskokoelma 37. Helsinki 1920.
 26. Sotilaslainvalmistelukomitean kirje n:o 5 sotaministeriölle 17. 4. 1919. 4 lehteä. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4714 b/12).
 27. Ks. katsaus majoitusta ja sotilaskyyditystä koskevan lainsäädännön kehitykseen. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4714 b/9).
 28. Sotilaslainvalmistelukomitean puheenjohtajan kirje n:o 8 sotaministeriölle 31. 5. 1919. 2 lehteä. Sotaministeriön keskusosaston arkisto SArk 2118 (T 4714 b/12).
 29. Lähteiden vähäisyydestä huolimatta on selvää, että komitea ei valmistanut muita lakiesityksiä, koska 1) valtioneuvoston esittelyssä mainittiin aina milloin kyseessä on sotilaslainvalmistelukomitean valmistama ehdotus ja 2) sellaisia lakiesityksiä, jotka soveltuisivat komitean toimenkuvaan, ei yksinkertaisesti ole.
 30. Sota-asiaintoimituskunnan oikeudellisen osaston kirje n:o 289. 0.1. 1918 toimituskunnan yleiselle sota-asiainosastolle 4. 11. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan 0.1:n asiakirjat SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 11.
 31. Mainittakoon, että Grotenfelt syyskuun alussa pyysi kirjapainolta painettuja esityksiä sotaväen rikoslaista, mikä lienee tarkoittanut kopioita autonomian aikaisesta laista. Tämä viittaisi siihen, että ensimmäinen osasto olisi käsitellyt mainittua lakiesitystä, joskin Grotenfelt puheenjohtajana saattoi hoitaa yleisemmin komitean kirjeenvaihtoa. Ks. Sota-asiaintoimituskunnan kirje (valtioneuvoston) kirjapainolle 12. 9. 1918. Sota-asiaintoimituskunnan 0.1:n asiakirjat SA Vanhat reversaalit 2201 A 5/Z 13.

Summary

THE LAW—DRAFTING BOARD OF 1918 AND 1919

In the summer of 1918 when the military establishment was being re-organised it had proved indispensable to revise thoroughly the laws concerning the military establishment as a whole and the military in particular. For this purpose a commission for the preparatory work for a new martial law was set up. The Committee was divided into two sections consisting of four lawyers, acquainted with law drafting work and two members from the Committee for War Affairs and the General Staff. The Committee met for the first time on 2 September 1918 and for the last time at the end of May 1919. During this period it prepared six bills, three of which included a statute concerning more detailed directives and one manual. Thus the Committee drafted its bills in a fairly short period of time and all the proposals were accepted with various alterations not later than at the 1919 parliamentary session.